

NEREDEN NEREYE : 7 40 YIL ÖNCEKİ İLK ÂŞIKLAR BAYRAMIM...

[Bugün 8 Ağustos 2008, Cuma. 'Kıta Çin'i diye de bilinen Çin Halk Cumhuriyeti'nin başşehri Pekin'de (onların yazımıyla Beijing) 29. Olimpiyat Oyunları başlayacak. Önemli bir gün. Benim 1948 yılındaki Londra Olimpiyat Oyunlarından beri zevkle izlediğim 16. oyunlar... 1940 ve 1944 oyunları, Dünya Savaşı sebebiyle yapılamadığından 1944'tekini hatırlayabileceğime inandığım hâlde Hitler sebebiyle yerini boş bırakıyorum. Bugün, ayrıca Konya'da 15 dakikada bir nikâhın kıyılacağı, anne adaylarının özellikle doğum yapmak istedikleri bir gün: 08. 08. 08!

Neyse, biz, yazımızın başlığındaki olaya dönelim.]

Evet, bugün 8 Ağustos 2008, yani benim 8-9 Ağustos 1968 tarihlerinde Erzurum'da düzenlediğim ilk âşıklar bayramının 40. yıldönümü. Konya'da, biraz da gerçek ortamının uzağında kutlanmaya başlanılan Türkiye Âşıklar Bayramı da henüz emekleme çağında. 29 Eylül 1967'de Atatürk Üniversitesine asistan olan ben, birdenbire kendi-

**Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU**

mi büyük bir düzenlemenin içinde buluverdim. Bu bayram, elbette Erzurum ve çevresinde ilk defa yapılmıyordu; ancak belki de o güne kadar düzenlenen bayramların en anlamlısı idi.

Konya'mızda yayımlanan ilk gazetenin tarihi 16 Kasım 1870... Adı da *Konya Vilâyet Gazetesi*. Gazete, vilayet adına haftalık olarak yayımlanmış, Vilayet Matbaası'nda basılmıştır. Genelde haftalık olan gazete 62 yaşında, 1932 yılında kapanmıştır. Kapanış tarihine kadar Konya'da yayımlanan 15 gazeteden sadece *Babalık* (6 Ocak 1910-1950) hayattadır.

Erzurum'da yayımlanan ilk gazetenin tarihi Konya'dakine göre üç yıl daha eski: 1867. Gazete, Anadolu'nun en eski gazetesi: *Envâr-ı Şarkîye* (Doğunun Işıkları). Gazetenin Anadolu'nun hayatında önemli bir yeri vardır; ülkenin doğusu ilk defa bir gazete ile tanışmaktadır. Nedense 1967 yılında, yani kuruluşunun 100. yılında değil de, 101. yılında anılıyor. İşin başında merhum büyüğümüz, kültürümüzün yeterince tanıyamadığı

kahramanı Dr. M[ehmet] Fahrettin Kırzioğlu (Kırzioğlu M. Fahrettin) vardır. İki yıl önce kaybettiğimiz Prof. Kırzioğlu, o günleri bir kültür zenginliği olarak kutlamak istemiş, bu arada bir âşıklar toplantısının düzenlenmesini de arzu etmişti. Zaten, hayatta olan ünlü âşıkların büyük bir bölümü de Sivas-Kars hattında yaşıyordu. Hemen bütün âşıklar çağrılmış, haftanın anlamına uygun bir bayram havası oluşturulmuştu.

Gerçi ben, 1967'nin sonlarında yine Erzurum'da düzenlenen ve ülkemizin pek çok âşığının katıldığı bir şöleni de izlemiştim ama bizim düzenlediğimiz, aynı zamanda bilimsel özelliği de olan bir bayramdı. Ayrıca, o yıllarda âşıkların tamamına yakını kendi ocaklarında yaşıyordu, göç henüz başlamamıştı. Nitekim daha sonra başlayan göç, âşıkları; Kayseri, Ankara, Gebze, İstanbul, Bursa, İzmir, Konya, Eskişehir, Antalya vb. merkezlere savuracaktı. Şu kadarını söyleyelim ki, o tarihten sonra vefat edenlerin bazılarını gurbette toprağa verdik. Bugün aramızda olmayan o günlerin bazı âşıkları: Murat Çobanoğlu, Yaşar Reyhanî, Rüstem Alyansoğlu, İslam Erdener, Nusret Torunî, Murat Yıldızî, Sadi Değer / Hasretî, Meddah Behçet Mahir, vb.

Hayatta olanlardan da birkaç adı sayalım: Mevlüt İhsanî, Mustafa Ruhanî, Şeref Taşlıova, Sefer Firganî, Hüseyin Sümmanoğlu.

Bir de orada olup olmadıklarını veya âşıklar meydanına katılıp katılmadıklarını bilemediğimiz / hatırlamadığımız âşıklar var. Bunlar için teyp bantlarının incelenmesi gerekecektir. O toplantının tamamına yakını TK-6 Grundig marka ve modelinde, zor taşınabilir 'seyyar' bir teyp kaydetmiştim. Elbette Erdemli'deyken bakmam kolay olmayacaktır. Acaba şu âşıklar da var mıydı? Hasan Selmanî (Tokat), Zülfikar Divanî (Tekirdağ-İstanbul), Gamgüder ve Çağlayan (Tutak-Ağrı), Nuri Çırağî (Erzurum), Nuri Meramî, (Erzurum), Ali

Rahmanî (Erzurum), Sefil Selimî (Sivas).

Bugünün ustası dünün çıraqları kimlerdi acaba? Fuat Çerkezoğlu, iki Erol'dan biri veya ikisi?

Bu bayramla ilgili olarak bazı yayınlarım oldu. Özellikle orada tespit ettiğimiz güzel örnekler bir yazımızın konusu olmuştu (Seyranî Bildirisi).

Bizim de çıraklık dönemimize rastlaması açısından o iki gün boyunca derlenenler son derece önemlidir. İlk heyecanımız bizlere neler kazandırmamıştı ki!.. O geceleri, Erzurum Halk Eğitimi Merkezi Salonunu, âşıkları ve pek hoş bir izleyiciyi asla unutamam. Bina, Halkevleri döneminden kalma.. Şehrin tek kültür sahnesi... Pek de merkezi bir yerde değil... Ama yerine getirdiği görevler son derece önemli. İşte bu binanın ta-nıklık ettiği o iki geceden çizgiler.

Âşıkları atıştırırken ayak (kafiye) genelde jüri tarafından verilirdi. Ancak başkanımız Dr. Kırzioğlu, bir jest (cemile) olsun diye, kendisi de şair olan İl Sivil Savunma Müdürü Cevdet Salgar'ın adını anarak bir ayak istedi. Bir emekli albay olan ve çoğunlukla hamasi şiirler yazan Cevdet Bey, oturduğu yerden ayağa kalkarak beklenen ayağı (kafiye) verdi:

“Türküm Türk!”

Bu iki kelimeyi işiten Dr. Kırzioğlu mikrofonu eline alıp ayağa kalktı ve söze başladı.

“Cevdet Bey, güzel söylediniz de bu ayak değil, döner ayak (redif) olabilir. Bir yenisini...”

Kırzioğlu sözünü tamamlamadı, şair albayımız oturduğu yerden gürlüyiverdi.

“Bizimki dayak değil, ayaktır ayak!..”

Kırzioğlu olayı büyütmemek için âşıklara işaret etti ve onlar da “Tür-küm Türk” söyleyişini döner ayak niyetine kullandılar. Daha sonra da kimseden ayak filan istenilmedi.

Tecrübeli hoca Kırzioğlu tam anla-

mıyla döktürüyordu; salondakilere, belki Erzurum'da bir daha yaşayamayacakları bir zenginliği sunuyordu. Çünkü ben onu âşıkların jürisinde bir defa daha gördüm, o kadar.

İki âşığı çağırıyor ve diyor ki:

“Kullanacağınız ayak kelimelerinde ikişer tane “l” harfi olacak!”

Âşıklar işi biliyor ya, hemen dörtlükleri döktürmeye başlıyorlar. Ayak olarak seçilen kelimeler şunlar: *Celal, bilal, helal, zülâl*, vb. derken ayak tıkanıyor, arkası getirilemiyor. Âşıklardan biri için hilesine kaçıp bölge ağzı kelimeleri de devreye sokmaya çalışıyor: *Kalal* (kal- fiilinden.) Kırzioğlu'ndan kaçır mı? Kaldı ki öyle her iki “l” harfi olan kelime de ayak olarak kullanılmayacak; ikisinin arasında *a* seslisi olacak; yoksa bizim âşıklar *delil, alil, melil, zelil* kelimelerini de kullanırlar.

O gün Dr. Kırzioğlu'nun verdiği ayaklardan birinde de, ortası delik olan ve görünüşleri yuvarlak olan nesnelerin kullanılması gerekiyordu. *Yüzük, bilezik, delik*, vb. kelimelere yer verilmesi isteniliyordu. Âşıklar bunu da başarıyla yerine getirdiler.

En çok ilgimi çeken konu şu olmuştu. Âşıklar ister atışırken olsun, ister tek başına olsun, şiiri irticalen söylerlerken üçüncü ve dördüncü mısraları yeniden kuruyorlardı. Yani o mısralar önce bir taslak olarak sunuluyor, seyirciler alkışlarken âşığımız bu son iki mısraı daha güzel şekle getiriyorlardı. Hatta bazen yaptıkları iş, mısraları güzelleştirmek değil, yanlış varsa düzeltmek veya eksikliği varsa tamamlamaktır.

40 yılın ötesinde kalanlardan biri de, daha sonraki çalışmalarım sırasında ortaya konuldu. Âşığın adını vermeden olayı aktarayım. Âşıklar, toplantılarda bazı bilinen veya sevilen türkülerini, şiirlerini okurlar. Merhum Abdülvahap Kocaman'ın ‘Döndü, dönmedi’ diye bilinen şiiri, her bayramda mutlaka bir defa okunurdu. İşte âşığımız da yıllarca önce bir araştırmacıya verdiği ve onun da bir dergide

yayımladığı bir şiiri, hem de güzel bir şiiri salonda da okundu; biz de kayda aldık. Aradan aylar geçti, yıllar geçti; bu güzel şiirin yayımlandığı makale karşımıza çıkıvermesin mi? Hem de?.. Evet, hem de esaslı bir değişikliğe uğramış bir şekilde... Yani âşığımız, yayımlanmış şiirini beş yıl sonra salonda bir daha okurken şiiri, salonda esen havaya göre değişikliğe uğratmış! Bu, unutmaya veya güzelleştirmeye yönelik bir değişiklik değil, ortama uymayı hedefleyen bir değişiklikti.

O iki gece boyunca tespit ettiğimiz bir durumu on yıllarca pek çok âşık atışmasında da gördüm. Âşıklar atışırken birbirlerini küçük düşürmek için birçok benzetmeye başvuruyorlar. Bunlar arasında izleyicilerin de zevkle dinledikleri bazı benzetmeler bizleri rahatsız ediyordu. Mesela, rakibine doğrudan ‘eşek’ diyemiyordu da, ‘nalatırım seni’ şeklinde yükleniyordu. Bunları söyleyen âşık büyük alkış alıyordu. Oysa böylesi hakaret ifadelerine başvurmadan da rakiplerini inciten âşıklar da vardı ama onların anlaşılması pek de kolay olmadığı için gereken alkışı alamıyorlardı. Ben bu durumu, öğrencilik yıllarımda sıkça gittiğim tiyatrolarda da gördüm. Ciddi oyunların gülünmesi gereken yerlerinde pek az kişi gülerdi. Onun için âşıkseverler bu tür kabaca sözleri zevk almaktan çok âşığın rakibine haddini bildirdiği için alkışlardı.

Aradan “kocaman” bir 40 yıl geçmiş; ölen ölmüş, kalanlar yaşlanmış. Dünkülerin çoğu yaşlanıp köşelerine çekilmiş, meydan dün daha ‘doğmamış’ olanlara kaldı... İşler aynen sürüp gidiyor. TV kanallarında, radyo istasyonlarında, kasetlerde ve konserlerde...

Cevdet Bey, öleli çok oldu... Bir Eskişehir toplantısında birkaç arkadaşla ‘çibörek’ yerken o da yanımdaydı. O yıllarda Dr. Kırzioğlu'nun yakın dostu olan müze müdürü Tahsin Bey de aramızda değil artık. Ben mi? Ben de, âşıkların deyişiyle ‘amandı dolandırıp durirem.’

BİR ZAMANLAR “KONKAV” KURULACAKTI...

Sayın T. Ziyaeddin Akbulut, Konya Valisi iken, şehrimizin önemli bir ihtiyacını gidermek için, büyük bir adım atmaya hazırlanmıştı. Bu amaçla, 8.4.1997 tarihinde saat 14.00’de, Valilik’te, ilgili zevatın iştiraki ile hayli geniş kapsamlı bir toplantı düzenlemişti. “**KONKAV**” yani, “**Konya İli Kültür Mirasını Araştırma ve İhya Vakfı**” adıyla faaliyette bulunacak bir vakfı kurma çalışmalarına başladıklarını müjdelemişlerdi. Böyle bir vakfın, şehrimizin uzun yıllardan beri ihmal edilen kültür tarihine ışık tutması ve kültür hayatımıza büyük bir canlılık getirmesi ve geleceğe taşınması amaçlanıyordu.

Davetliler arasında bizim de yer aldığımız o toplantıda, Vali Bey’in böyle bir vakfa olan ihtiyaç, kuruluş şekli ve yapacağı faaliyetlerin amacı hakkında verdiği açıklayıcı bilgilerden sonra, katılanlar da bu konudaki görüş ve düşüncelerine dair çok önemli görüşler ortaya koyarak, önerilerde bulundular. Dosyamdaki notlarıma göre, o günkü konuşmamda, “Tarihî mimarî eserlerimizin bulunduğu yerlerin, şehrimizin Tapu ve Kadastro kayıtlarına işlenilmesi”¹, “Uzman ilim ve sanat adamlarımızdan oluşacak bir “Danışma Komisyonu”nun teşkil edil-

mesini”; “Açık Hava Müzesi’nin, ‘Hayvanat Bahçesi’nin kurulması”; “Tarihî eserlerimizi onaracak ehil kalfa ve ustaların yetiştirilmesi için kurslar ve seminerler açılmasını” teklif etmişim. Sonucu şimdi hatırlamıyorum, ama tuttuğum notlarıma son satır olarak, “Kabul edildi” kaydını düşmüşüm.

Aradan on bir yıl geçti. Ziyaeddin Bey’in şehrimiz valiliğinden ayrılmasından sonra **KONKAV** ne oldu bilemiyorum. Amacına yönelik ne gibi ilerlemeler kaydedildi, toplantıya katılanların birbirinden önemli ve enteresan görüşlerinin takibi hususunda ne gibi girişimlerde bulunduğu konusu bizim için meçhul.

Şahsen bu teşebbüsten, son derecede sevinmiş ve memnun olmuşum. Çünkü kültürel hayatımızı aşındıran erozyonlara ve art niyetli eritme akımlarına dur demek için, Valiliğin kanatları altında böyle bir birime âcilen ve son derecede ihtiyaç vardı. Beni bu konuda ümitlendiren husus, Sayın Vali’nin, daha önce görevli bulunduğu Şanlıurfa’da kurduğu benzeri vakıf olan “**ŞURKAV**”ın, gerçekleştirdiği büyük hizmetlerdi. Çünkü yaptığım Şanlıurfa gezimde, el ele, gönül gönüle verilerek gerçekleştirilen birbirinden güzel restorasyon, restitüsyon, tanıtım faaliyetleri, inşa edilen ve gün ışığına çıkarılan eserler, tarihî, kültürel ve turistik bölgelerde yapılan çevre düzenlemeleri; çeşmeler, sebiller, konferanslar, konserler, yarışmalar, sergiler, yayınlar programını; geleneksel el sanatla-

(1) Havzan’daki, yedi yüz yıllık Selçuklu buzhaneleri yıkılırken o zamanki belediye ilgililerine, engel olunması için yaptığımız başvuruda, buzhanelerin varlığından haberdar olmadıklarını, getirtilen ada ve paftalarda, valiliğin görevi olan tarihî eserlerin bulunduğu yerlerin işaretlenmesi gerektiği halde, böyle bir kaydın bulunmaması sebebiyle, orada kooperatif inşaatına normal olarak izin verildiğini söylemişlerdi.

rımızın koruma altına alınışını, sanatkârlara destek çıkılışını ve daha bir çok sosyal ve kültürel faaliyetlerin eserlerini görünce bilerseniz ne kadar memnun ve mütehassis olmuştum. Konya'mızda bu tür işler niye yapılmıyor, diye de bir hayli üzül-müştüm.

İşte bu müşahedelerim, daha sonra Konya'mıza vali olarak atanan Sayın Ziyaeddin Bey'in bu mübrem işi de en iyi şekilde başaracağına ümitlenmemi sağlamıştı. Ama, onun şehrimizden ayrılmasından sonra, hem de aradan bunca yıl geçtiği halde, bu güne kadar bir ses, seda çık-

madı. “KONKAV” kuruldu mu, yoksa vaz mı geçildi, bilemiyorum.

Yaklaşık dokuz yüz yıldır Türk Yurdu olan Konya'mızın kültürel değerlerine sahip çıkma konusunda önemli görevler yerine getireceğine inandığım böyle, bu statüde bir kuruluşa olan gerçekten büyük ihtiyaç, her geçen gün daha da derinleşerek devam etmektedir... Konya, bu amaçtaki bir kuruluşa fazlasıyla lâyıktır. Bugüne kadar bir ses ve seda çıkmamasına rağmen, bunun bir gün muhakkak tahakkuk edeceğine ümitle bakıyorum.

ÖLÜM ÜÇLEMESİ

I

Bir başka bahar
Gözlerimin ısıltısı
Yüreğimden tırnaklarıma
En kutsi sızısı
Ve kesif bir duman kokusu
Ve beton duvarlı mezar kapısı
İşte hemen şurada
Ruhumun kısıtılışı
Durun, durun, gitmeyin
Orası çıkmaz sokak
Dinlemiyor, dinlemiyorlar
Gördüklerim avuç dolusu kan pıhtısı...

Alev gözlü kara süvariler
Bu bir başka bahar
Mor sümbülün kucağı
Bilmiyorsunuz
Yetim avuçları ısıtıyor
Beton duvarlı mezar kapısı
Soğuk soğuk ürperiyor...
Meş'um karanlığın kızıl bekçileri
İhtiyar kuru ağaçların
Kara kovuklarında saklanırlar
Bilemez, göremezsiniz
İsa'nın intikamını
Dikenli kuru dallar alır
Dalgın boş gözler bakar da geçer
Kimseler duyamaz azgın feryatları
Mezar duvarının soğuk gölgesinde
Mor sümbüller açar
Çekilir toprağın sıcaklığı
Dudağımdaki tükürük kurumadan

Meryem'in gözyaşı ısıtır öksüz çocukları
Sümbüller duvar dibinde ağlar

Yüreğimden tırnaklarıma
Çıkmaz sokak korkuları
İşte bu mezar,
İşte bu mor sümbül yetimleri
Ölüler meclisinin sessiz misafirleri
Ayaz buharlı masum dudaklar
Titreyen parmaklarınızla
Dokunun mezar taşlarına
Ve ellerim, ellerimi ısıtın...

23.12.2002

II

Musluğun ucunda bir damla su
Gitti geldi, gitti geldi
Sonra birden, bıraktıverdi kendini
Maşrapanın içinde kayboldu

Damlayıp düştüğü yerde bir daire
Titrek, soğuk, ılık, buharlı...
Tıraş kabında kayboluverdi damlacık
Orada; ama artık yok...

III

Uyusam... Işık kapanmasa
Uyusam... Sesler susmasa
Ben uyusam, uyku örtse üstümü
Uyusam... Yarına uyanmaktan korkmadan
Acaba ölüm bu mu?

07.01.2007

Ahmet Koçakoğlu

MEVLEVİ MEKTUPLARI

Abdülbaki Gölpınarlı'nın Mektupları -4-

8.a

(Satırları Osmanlı fermanlarında olduğu gibi satırları seyfi/kılıçvârî istifli mektup örnekleri:)

Bismillahirrahmanirrahim

Aziz ve Muhterem Efendim,

Mektubunuzun te'ehhürü¹ fakiri iyice üzmüştü. Havaların tebeddülü² mi-zacınızda tesir mi etti diye düşünmekteydim. Hicret Beyefendi'nin mektubu kaleminizle tahrir³ edilmiş olarak gelince pek memnun oldum. Hem Hicret Bey'le münasebetiniz hem sıhhat ve afiyetle hidmet-i Pîr-i dest-gîrde bulunmanız fakiri mesrur etti. Allah erenler sizlere feyz-i manevî fütûhât-ı maddîyeyi⁴ o kapıdan ihsan buyursun. Fakir de aynı duayı sizden isterim. Bugün Hicret Bey'e de mektup yazmıştım; Farsçası hazır, Arapçasını da bugün Hamit Bey'e verdim, birkaç güne kadar alacağım inşaallah. Farsçası ta'likle⁵ oldu. Arapçası nesih⁶ olacak. Herhâlde Yunus Divanı'nı aldınız; ondan bahis buyuruyorsunuz. Fakirin burada daha birkaç işim var; sanırım ki gelmemiz yakınlaştı. Külli ât karîb yâ Hakkı bi'n-nasîb⁷. Ali Beyefendi'ye ve bütün ihvana, bilhassa Faik ve Ömer Efendi kardeşlerimize aşk ve niyazlarımızın iblâğı mercûdur⁸. Süleyman Dede Efendi'ye arz-ı tahiyât ve ithâf-ı mahabbet⁹ eylerim. Kızlarımızın gözlerini öperim. Huzûr-ı Pîr'de bu yüzü kara kulun afv ve saffı¹⁰ ile muamele görmesi, şefa'ât-i uzmâ-yı Muhammediyeden¹¹, alâ sâhibihi ve âlihi âlâfû's-senâ ve't-tahiyye¹², mahrum olmamaklığım için niyaz buyurmanız ahz-ı âmâlimdir¹³. Ve's-selâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtühü.

9 Recebül-mürecceb¹⁴ sene 1385 (3 Kasım 1965)

(Destarlı sikke şeklinde istiflenmiş:)

Gölpınarlı / Abd- / ülbaki / bende-i ben- / de-gân-ı / Mev- / lânâ

(1) **te'ehhür**: Gecikme.

(2) **tebeddül**: Başkalaşma, değişme.

(3) **tahrir**: Yazmak, yazılmak.

(4) **fütûhât-ı maddîye**: Kaynağı maddî olan endişelerden uzak olma.

(5) **ta'lik**: Talik, hat sanatında bir yazı türü.

(6) **nesih**: Hat sanatında bir yazı türü.

(7) **külli ât karîb yâ Hakkı bi'n-nasîb**: Allah nasip ettiyse her şey yakındır.

(8) **mercû**: Rica olunmak.

(9) **arz-ı tahiyât ve ithâf-ı mahabbet**: Selâm, dua ve sevgilerini arz eylemek.

(10) **afv ve saffı**: Af ve bağışlanma.

(11) **şefa'ât-i uzmâ-yı Muhammediye**: Sevgili Peygamberimizin büyük şefaati.

(12) **alâ sâhibihi ve âlihi âlâfû's-senâ ve't-tahiyye**: Binlerce övgü ve selam kendinin ve soyunun üzerine olsun.

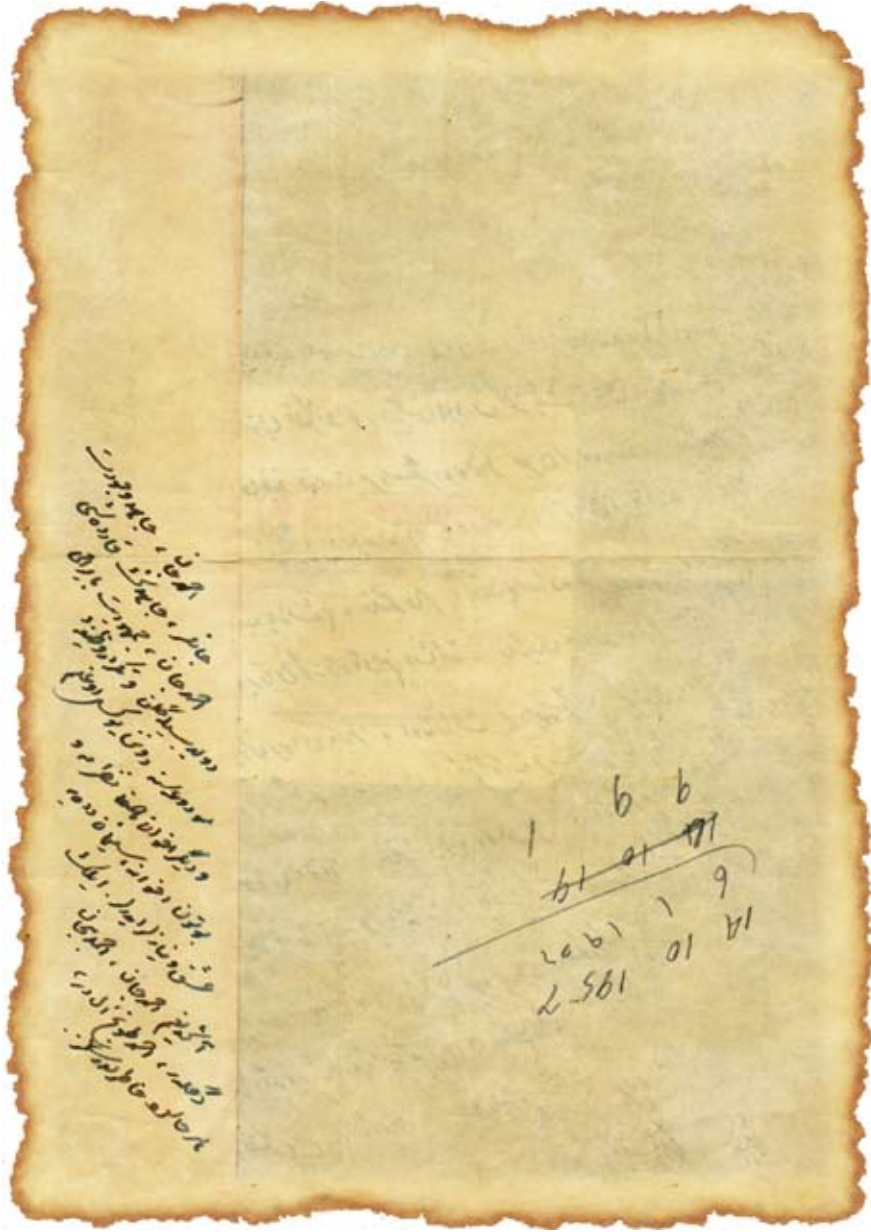
(13) **ahz-ı âmâl**: Emellerin kabulü.

(14) **recebül-mürecceb**: Mübarek recep (ayı).

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وزیر و مخبر افندی ،

مکتوبتو کت مافوی فیری ایچی اوزمندی . هو اکت بدلی ترا جکرده پیاثری اینه دیه دور کله ایچ
 بهرت یک افندی کت مکتوبی قلمکرده خور اییش اولورن گنجی یک منون اولدم هم بهرت کتله
 موافقت هم محبت و عاقیده خدمت پیر دستگیرده بونماکز فیری سورمندی . الله اولور سزاه
 فیض معنوی و فتوحات مادی ای او قاپدن ایش بوورسون خیره شیخه دلا بکوردن یاز ایدر
 بوگون بهرت بکرده کتوب یازتم ؛ فایده کلام ، فقط بوسه ده قیر لردیه قوبوبوم ؛ اوزکی ده
 بوگون حاسب بکرورم ؛ بر قاصی گوته قدر آک جنم ان الله . فایده کتوبی عقیده اولدر اوج کتوب
 اولدق . هر حاله بوون دیوانی آیدلر ؛ اوندن ایش یور لور کت . فو کت بورده ده
 بتاج ایتم وار ؛ صایریم که گله ز یاقینا ندی . کتوبت آتوب یاقین یاقین باغیب سا
 علی یک افندی و بوتون اوانه ، بلخاقه نانی و کراضل قاده سزاه عفا ویند ارا
 ابدانی وجود . سیکم دده افندی و علی تحیات و اکاف حجت ایم . قرآن اکت کوز ایش
 ادرم . حضور پرده بو یوزی قره کولک مکتوب ایله حاله کورسی اعلات عظمی
 محمدی دن رع صاحب اوله آلف الس و ایتمه ، محروم اولم تعلیم ایچون یاز بوورما کت . سا
 انصاف آماندر . واسطه ایله در کلامه و کلامه .
 ۹ ربیع الثانی ۱۳۸۵
 محمد علی
 کتوب

8.b

8.b

(Sayfanın kenarı katlanmak suretiyle yazılan haşiyeye:)

Ahmet Can, Cahit ve Cevdet Canlar, Cahit'in kardeşi Ahmet Can, Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla gelen ve tekrar vazife-i mevdu'asına¹⁵ dönen Yüksel oğlum ve diğer ihvân-ı bâ-safâ¹⁶ nazarıma ve bütün ihvana, Süleyman Dede'ye aşk ve niyazlar ederler. İlk andığım Ahmet Can, Ahmet Bican değildir, Ahmet Tuncel'dir, herhâlde hatırlarsınız.

(15) **vazife-i mevdu'a**: Kendisine emanet edilmiş görev.

(16) **ihvân-ı bâ-safâ**: Gönülleri şenlenmiş/temizlenmiş kardeşler, dostlar.

بسم الله

۲۰

وزیر محترم افسند ،

ان شاء الله

محمد ادریس بلک جودی براز ناوہ اور انیس ، جمعہ کوئی کوی بکھریں
اوٹون طیرہ صایزم کہ بر ایس کون لاضہ اینز من صورتہ خاصہ را اولور

نصیب ایسہ پاز ادریسی کوئی توینہ (ہلورم) - برادرہ اقا ملک اور انیس

محمد ادریس بلک فرودن میدانہ صلیا و اورادہ اولر اشخلوہ بلدی
و ایجارت ایسہ ملکہ ایسوی نظر دتہ انان بوگونک دہ و غیرہ صایمکی

صایزم کہ دونو اولجی درہ اولدو بگدہ علی ایسہ . بکلی و ادریم

بکھروہ بوگون گورہ بک و عاقر کدیرینہ تقدیم ایسہ

تقدیر باہر انوردہ دعادن اولو کما اولر نیاز دہ علی و اولدو بگدہ

خیر بک و بوون اخوانہ عشق و نیاز ایسہ مولانہ بلوون

یولکر اولر دن اوپر اولدو بگدہ ایسہ
نیاز ایسہ

Bismihi ta'âlâ
Hû

Aziz ve Muhterem Efendim,

Mehmet Önder Bey'in avdeti biraz te'ehhüre¹⁷ uğramış, Cuma günü gelmesi bekleniyor inşaallah. O gün gelirse sanırım ki bir iki gün zarfında işimiz hüsn-i suretle¹⁸ hitâm-pezîr¹⁹ olur ve Allahü ta'âlâ nasip ederse pazartesi günü Konya'da bulunurum. Burada ikametimin uzaması, Mehmet Önder Bey'i beklemek zaruretinden meydana geldiği ve orada otele istikbâlimde²⁰ bulunduğu ve îcârın²¹ eylemekte idüğü nazar-ı dikkate alınarak bu günlerin de vazifeli sayılması sanırım ki doğru olacaktır; Önder Bey'e de arz edeceğim. ... ve İbrahim Beyleri de bugün görecek ve emanetleri kendilerine takdim edeceğim. Huzûr-ı bâhiru'n-nûrda duadan unutmamanızı niyaz eder, Ali ve Ahmet Beylere, Remzi Bey'e ve bütün ihvana aşk ve niyazlar eylerim. Hüvallahü'l-muvaffık²². Yüksel ellerinizden öper, ed'iyye-i hayriyenizi²³ niyaz eyler.

(Destarlı sikke resmi içine istiflenmiş:)

Gölpınarlı / Abd- / ülbaki / bende-i ben- / de-gân-ı / Mev- / lânâ

(17) te'ehhür: Gecikme, sonraya kalma.

(18) hüsn-i suret: Güzel şekilde.

(19) hitâm-pezîr: Sonuçlanma.

(20) istikbâl: Karşılıklı, karşılama.

(21) îcâr: Kiralama, kiraya verme, kira parası.

(22) Hüvallahü'l-muvaffık: O, başarıya ulaştırın Allah'tır.

(23) ed'iyye-i hayriyye: Hayırlı dualar.

AHMEDEKLER VE KONYA AHMEDEK KALESİ / ZİNDAN KALE

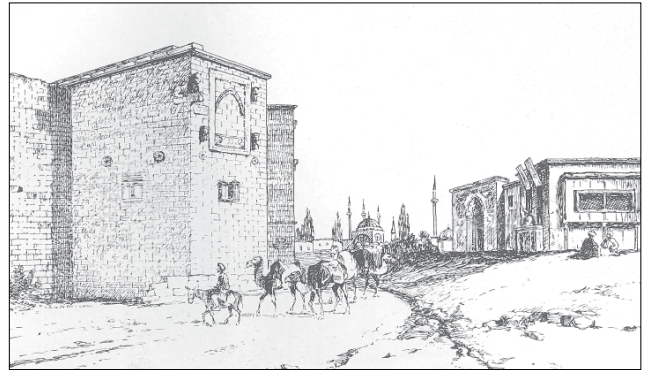
Özlem CEYHAN

Yaşanılan yerin, bölgenin güvenliğini sağlamak dış tehditlere karşı önlem almak için savunma sistemleri her daim bir devletin en önemli önceliği olmuştur. Bu bazen kazılan derin hendeklerle bazen de tahtadan veya taştan yapılmış yüksek surlarla gerçekleştirilmiştir. Surlardan oluşan bu yapılara kale denilmiştir.

Kale kelimesi Arapça'da Kal'a olarak geçer, anlamı; düşmanın gelmesi beklenen stratejik yollar üzerinde askeri önemi olan şehirlerde geçit ve dar boğazlarda, savunma ve güvenliği sağlamak için yapılan, kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapıdır. Genellikle kaleler yol kavşağı, ana yol, geçit yeri, dağlar arasında boğaz, denize uzanan burun, kıyıda az uzaktaki odacıklar, köprü başları gibi stratejik yerlerde inşa edilmiş ve bu sırada arazinin tabii özelliklerinden de yararlanılmıştır¹. Kalesi olan kentler çoğunlukla kalın bir surla da çevrilirdi. Bunların çok sağlam birer ana giriş kapısı vardı. Tehlikeli zamanlarda bu kapılar kapanır, kentin dış dünyayla bütün bağlantısı kesilirdi. Dıştaki surlarda burçlar, mazgallar, sarnıçlar ve yer altı sığınakları bulunurdu. İkinci bir sur hattıyla çevrili olan iç kale düşmana karşı son savunma noktasıydı.

Anadolu'daki önemli şehir merkezlerinin kaleleri önceleri küçük çaplı kaleler olarak yapılmıştır. Za-

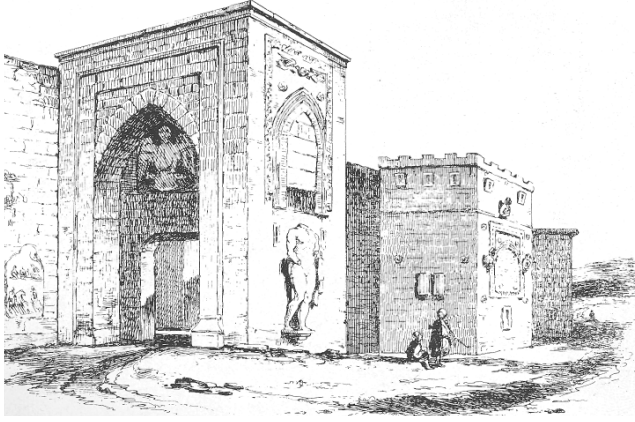
manla şehirler büyümüş, kale surlarının dışına taşmıştır. Bu durumda da dışta kalmış yerleri yeniden çevre saracak yeni bir dış surla ihtiyaç duyulmuştur. Konya, başlangıçta Alâeddin Tepesi'ni çevreleyen bir surla korunuyordu. Türk döneminde şehir surun dışına taşmış, bu yeni mekânlar korunmasız kalmış, ikinci bir surun yapılmasına ihtiyaç hissedilmiştir. İbn Bibî'ye dayanan Mehmet Önder'e göre I. Alaaddin Keykubat tahta geçtiği sıralarda, Konya şehrinin yalnızca iç kalesi vardı. Şehrin savunmasında güçlük çekiliyordu. Bir gün I. Alaaddin Keykubat Konya'nın kır ve bahçelerinde gezerken ansızın şehre doğru bakmış ve her tarafı ev ve meyve bahçeleriyle dolu olan bu şehrin dış kaleden mahrum olduğunu görmüş ve derhal bir dış kale yapımına karar vermiş².

Resim 1: 1825'de A. Tepesi'ni çeviren Kale L. de Laborde (SARRE, Konya Köşkü).

(1) "Kale", Türkiye Diyanet Vakfı, İslâm Ansiklopedisi, C. XXIV, İstanbul 2001, s. 234.

(2) Mehmet ÖNDER, Mevlâna Şehri Konya, Ankara 1971, s. 55.

Resim 2: 1825'de A. Tepesi'ndeki Surun Kapısı L. de Laborde'ye göre (SARRE, Konya Köşkü).

Dış kalelerin yapılmasından sonra Ahmedek denilen bölüm dış kaleye içten bitişik olarak yapılmıştır.

1. Ahmedek Kaleleri

Bazı kaynaklarda Ahmedek kelimesinin Çağatay lehçesindeki "Açmedek" sözcüğünden geldiği, Anadolu Türkleri tarafından da "Ahmedek" şeklinde telaffuz edildiği belirtilmektedir.

Açmedek, "müstahkem bir beldenin içindeki hisar" demektir. Ahmedek adı verilen hisarın Anadolu'da bazı kentleri çeviren Bizans surunun dışına kurulduğuna bakılırsa, bu kelimenin Açmedek'ten bozma olduğu söylenebilir. Yusuf Küçükdağ belgelere dayanarak, Sultan yapısına kutsiyet kazandırmak için Hz. Peygamberin ikinci adı olan Ahmed'ten türemiş bir kelime gibi kabul edildiğini ileri sürmüştür³. İbrahim Hakkı KONYALI da kitabında Naîma'yı kaynak göstererek; Padişah IV. Murad'ın Revan seferine giderken Konya'ya uğradığını ve iç kaleye yani "Ehmedek"e girmek için atının üze-

(3) Yusuf KÜÇÜKDAĞ, "Konya Kalesi'nin Ahmedek Bölümüne Dair", *Konya Şehrinin Fiziki ve Sosyo Ekonomik Yapısı, Makaleler-I*, Konya 2004, s. 14.

rinde bir ağaç köprüden geçerken aslı Arnavut olan yaşlı bir adamın kalenin surlarından "Bire ağa aşağı inip yaya yürü! Bu padişah kalesidir. Buraya at ile girilmez" diye bağırmasının buranın kutsal olduğuna dair inancı ispatlamakta olduğunu belirtmiştir⁴. Bu nedenle de Ahmedek Kalesi'ne "Padişah Kal'ası" da denilmiştir.

Ahmedek iskân alanını çeviren bir iç kale değildir⁵. Çoğu zaman araştırmacılar ahmedekle iç kaleyi farklı fiziksel yapılar olarak ele almışlardır. Konyalı'nın eserinde iç kaleden bahsederken buraya ahmedek dediği görülmektedir. Burcu ÖZGÜVEN'e göre, Anadolu'da bulunan iç kaleler, askeri amaçlara dönük yapılardan farklı özellikler de taşır. İç kaleler, hem Osmanlı öncesi hem de sonrası devletin veya kentin yönetildiği, hazinenin saklandığı yer olmuş, değerli eşyalar, belgeler ve hükümlerlik alametleri burada bulundurulmuştur. Anadolu'da iç kaleye verilen bir diğer ad "Ahmedek" veya ehmedek, ahmedeg'dir⁶.

Zeki ATÇEKEN'e göre, Ortaçağ İslam dünyasındaki büyük şehirler iki kısımdan meydana geliyordu. İç kalenin içindeki kısım iç kaleyi de içine alan surlarla (dış kale) çevrili kısım. Anadolu'da iç kalelere çoğu kere Ahmedek denilirdi⁷. Önder ise; Anadolu'da Ahmedek denilen iç kal'alar çoğu zaman sarp tepeler veya kayalar üzerinde yükselen sağlam hisarlardır demektir⁸. E. Hakkı AY-VERDİ ve Aydın YÜKSEL de

(4) İbrahim Hakkı KONYALI, *Âbideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, Ankara 1997, s. 163.

(5) KÜÇÜKDAĞ, *aynı makale*, s. 14.

(6) Burcu ÖZGÜVEN, "Osmanlıda İç Kale Geleneği: Yedikule ve Konya Ahmedek'i", *VII. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri*, Konya 1998, s. 301.

(7) Zeki ATÇEKEN, *Konya'daki Selçuklu Yapılarının Osmanlı Devrinde Bakımı ve Kullanılması*, Ankara 1998, s. 311.

(8) Önder, *aynı eser*, s. 57.

Kilidü'l-Bahr kalesini incelerken yonca biçimindeki iç kaleyi anlatırken buraya Ahmedek demişlerdir⁹. Ancak kitapta verilen plan incelendiğinde dış kaleye içten bitişik, bir yapıya rastlanmamaktadır. Bu da Kilidü'l-Bahr kalesinde bir Ahmedek'in varlığından söz etmeyi zorlaştırmaktadır.

Uğur Tanyeli: "Tüm kapalı kentlerin bir diğer özelliği ise, bir iç kaleye sahip olmalarıdır. Bazen iki iç kalenin bulunması da olanaklıydı. Fakat, bunların her ikisini de "iç kale" sözcüğüyle adlandırmak yanlış olacaktır. Çünkü, farklı özellikler göstermektedirler. Kentsel alanın ortasında konumlanmış bağımsız bir tahkimat biçiminde olanlar iç kale olarak nitelenebilirlerse de, asıl surla eklenmiş durumdakileri "ahmedek" diye adlandırmak gerekir"¹⁰ demektedir. Küçükdağ da bu görüşü kabul etmiş, makalesini buna göre oluşturmuştur¹¹.

İç Kale'nin iskân sahasını korumaya yönelik işlevine karşın Ahmedek, tümüyle askerî nitelikte bir yapı durumundadır¹².

Sonuç olarak iç kale iskan sahası, Ahmedek ise tamamen farklı askeri bir savunma sistemidir. Büyük bir dış surun içinde birbirinden bağımsız, farklı yapılardır. Yukarıda da belirtildiği gibi Ahmedek dış surla içten bitişik askeri görevleri daha fazla olan bir tür garnizon merkezi veya kışla görevi yapmaktadır.

Ahmedek yapısının Selçuklular döneminde inşa edildiği ve Alaiye, Konya, Sivas ve Kayseri kalelerinde bulunmaktadır. Aşağıda bunlar kısaca

ayrı başlıklar altında incelendikten sonra Konya'nın Ahmedek Kalesi genişçe verilecektir.

I. SİVAS AHMEDEK KALESİ

Sivas şehrinin merkezinde, Topraktepe üzerinde bulunan Ahmedek Kalesi'nin yapım tarihi kesinlik kazanmamıştır. Bunu belirten bir kitabesi de günümüze ulaşmamıştır. İlk kalenin Roma döneminde veya daha önce yapıldığı sanılmaktadır. Bizanslılar, Danişmentliler, Selçuklular, Eretnalılar, İlhanlılar ve Osmanlılar zamanında kale onarılmıştır. Timur tarafından 1400 yıllarında kale yıkılmıştır¹³.

Tanyeli'ye göre; Sivas Kalesi'nin önceleri yüksek bir mevkiye yer alan küçük çaplı bir kaleydi, daha sonra şehir büyüdü surların dışına taştı. Açık kent halini alan şehir Selçukluların dış surla yapımlarıyla yeniden kapalı kent durumuna geçti¹⁴.

Evliya Çelebi'ye göre kalenin 27 kulaç yüksekliğinde duvarları vardır. Beş tane de kapısı bulunuyordu. Surla duvarları (dış kale) içerisinde Aşağı ve Yukarı kale olmak üzere iki iç kale daha bulunuyordu¹⁵.

Tanyeli'nin tespitlerinden Yukarı kalenin yapım tarihi bilinmemekteyse de burasının kenti bütünüyle kuşatan asıl surla önce inşa edildiği anlaşılıyor. Kazılarda II. Rükneddin Süleyman'a (592-600 / 1195-1203) ait bir para bulunmuştur. Oysa, asıl surla yapımına ancak 618 / 1221'de başlanacaktı. Yukarı kale bir garnizon merkezi işlevi görmüş, surların yapımından sonra da bir iç kale daha doğrusu "Ahmedek" haline gelmiş olduğu anlaşılmaktadır¹⁶.

(9) E. Hakkı AYVERDİ, İ. Aydın YÜKSEL, **İlk 250 Senenin Osmanlı Mimarisi**, İstanbul 1976, s. 161.

(10) Uğur TANYELİ, **Anadolu-Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci** (11.-15. yy.), İstanbul 1987, s. 42.

(11) KÜÇÜKDAĞ, **aynı makale**, s. 15.

(12) KÜÇÜKDAĞ, **aynı makale**, s. 15.

(13) www.kenthaber.com.

(14) TANYELİ, **aynı eser**, s. 59.

(15) www.kenthaber.com.

(16) TANYELİ, **aynı eser**, s. 60.

II. ALANYA AHMEDEK KALESİ

Denizden ve karadan zor ulaşılabilirliği nedeniyle tarih boyunca devamlı iskana uygun bulunmuş olan Alanya Kalesi; Anadolu'yu süsleyen yüzlerce kaleden bugün ayakta kalabilmiş olanlarından birisidir. Ayrıca Alanya Kalesi zamanımıza kadar korunan tek Selçuklu kalesidir. Alanya'da tersanenin arkasında üç yan denizle çevrili kale 1955 yılında onarılan sağlam bir yapıdır. 1225 yılında Roma Kale kalıntılarının yerine Anadolu Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat tarafından kale yaptırılmıştır. Alaiye beyleri döneminde önem kazanan bu kale 1471 yılında Osmanlılar tarafından alınmıştır.

Kalenin kuzey yamacında Bizans döneminden kalan küçük kalenin yerine Selçuklu döneminde Orta Kale yeniden inşa edilmiştir. Giriş kapısındaki kitabeden 1227 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Üçer kuleli iki bölümden oluşan orta kale kara saldırısına karşı stratejik bir yerde ve aynı zamanda sultanın sarayının bulunduğu İç Kale'yi de koruyacak konumdadır. Kulelerin günümüze kadar gelen duvarları Bizans döneminde kayalardan yontularak yapılmıştır. Orta Kalenin içindeki üç sarnıç günümüzde de kullanılmaktadır. Kale duvarlarında Selçuklu döneminden kalma gemi resimleri vardır¹⁷. Uzmanlar tarafından buranın kalenin Ahmedek (Ehmedek) bölümü olduğu düşünülmektedir.

III. KAYSERİ AHMEDEK KALESİ

Kayseri kalesi varlığını günümüze kadar koruyamamıştır. Önder, Kayseri kalesinde Ahmedek bölümünün varlığından bahseder ve bu

Ahmedek'in Bizans döneminde yapıldığını öne sürer. Ancak bu bilgileri ispatlayacak somut kanıtlar göstermemektedir.

Küçükdağ makalesinde Kayseri Ahmedek'inden bahsederken buranın, Kayseri Kalesi'nin dış suruna içeriden bitişik durumda bulunan "Yoğunburç" adı verilen büyükburç olduğunu, bu kalenin 1210-1220 tarihlerinde inşa edilmiş olabileceğini ve mimari özellik bakımından Konya Ahmedek Kalesi ile benzer özellikler taşıdığını bildirmektedir. Etrafı hendekle çevrili olan bu surun Kayseri'deki Ahmedek Kalesi veya "Ahmedek Vestanı" olması muhtemeldir¹⁸.

IV. KONYA'NIN AHMEDEK KALESİ

Yüksekçe bir hüyük üzerinde bulunan ve etrafı surlarla çevrili olan Konya şehri asıl önemini, Selçuklu Sultanı I. Kılıç Arslan'ın devlet merkezini İznik'ten Konya'ya nakletmesiyle kazanmıştır (1097). Stratejik bir noktada bulunan ve siyasi açıdan da çok önemli olan bu şehir savunma amacıyla surlarla çevrilmiştir. Nüfus artıp da kale dışına taşınca I. Alaaddin Keykubat dış kaleyi yaptırmıştır. Dış kalenin yapılma sebepleri; dış tehlikelere karşı şehri güvenlik altında bulundurmak, coğrafi konumu nedeniyle Konya şehrini maruz kaldığı sel tehlikesinden kurtarmak ve aşırı derecede zenginleşen bir sınıfın ellerindeki servetlerini harcamaları sağlanarak devlete karşı güçlenmelerinin önüne geçmektir (1221)¹⁹. Enine boyuna büyümüş; "bir günlük yol" mesafesinde olan Konya surlarının 140'a yakın kulesi vardır. Yaklaşık 7.5 metre boyundadır. He-

(17) www.alanyaburada.com.

(18) KÜÇÜKDAĞ, aynı makale, s. 15.

(19) ÖNDER, aynı eser, s. 55-56.

men sur dışında 15 metre eninde bir hendek bulunmaktadır²⁰.

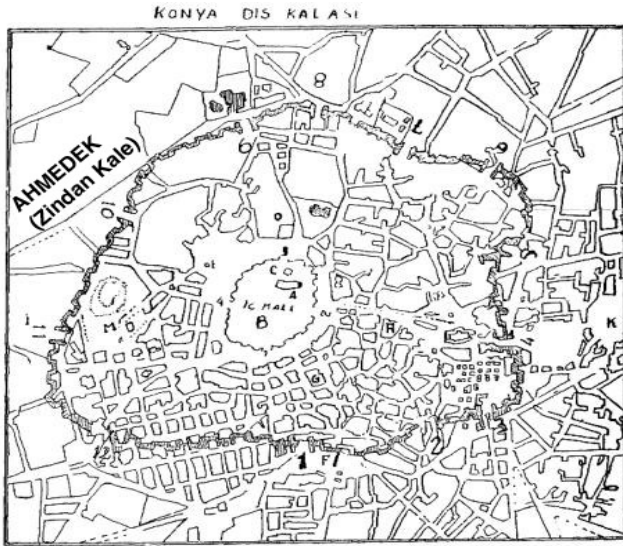
Konya iç kalesi XIII. yüzyıl başlarında tamamen iskân sahası haline gelince, savunmasız kalan kentin güvenliği için dış kısmına, iç kaleyi kontrol edecek yükseklikte Ahmedek kalesi, henüz dış sur yapılmadan önce, I. İzzeddin Keykavus tarafından 1213'te bina ettirilmiştir²¹. Özgüven; Babinger'in verdiği bilgilere dayanarak, II. Mehmet'in Konya'yı ele geçirdikten sonra, Konya'daki egemenliğinin mührü olan Zindan Kale'yi yaptırdığından bahseder²². Zindan Kale'nin şehrin batıya bakan kapısına bitişik olduğu düşünülmektedir²³.

Azize Yasa, Vakfiyeleri, il yazıcı defterlerini ve arşiv vesikalarını delil göstererek Ahmedek kalesinin varlığından ve askeri özelliğinden bahsederek, askeri vasfından dolayı buraya giriş ve çıkışların çok sıkı bir kont-

rolle olduğunu belirtmiştir²⁴.

Konya Ahmedek Kalesi'nin hapishane olarak kullanıldığına, cephâne, göherçile gibi askeri malzemenin depolandığına, Osmanlı döneminde darphane bölümünün bulunduğu bakılırsa, burası şehrin merkez bankası gibidir. Değerli malları saklamak için burası çok uygun ve güvenliği sağlamak daha kolay görünmektedir. Buranın ikinci katında ise hapishane, üstü kulelerin bulunduğu teras olmak üzere en az iki katlı olduğu ve dış surdan daha yüksek olduğu kaynaklardan anlaşılmaktadır. Çevresinde derin bir hendek bulunan Ahmedek kalesine tahta bir köprüden geçilmektedir. Küçükdağ belgelere dayanarak Zindan Kale'nin 6 köşeli olduğunu ve her köşede birer kulenin bulunduğunu tespit etmiştir²⁵.

2007 Ağustos ayında Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından temeli atılarak yapımına başlanan Zindan Kale Katlı Otopark inşaatı kazı alanında ortaya çıkan tarihi sur kalıntısı sebebiyle 9 Ağustos 2008'de durdurulmuştur. İnşaat alanında dört metre derinlikte, 1.5 metre genişliğinde horasan harcıyla yapılmış bir taş duvar bulunmuştur²⁶.

Şekil1: Konya Dış Karasının Bugünkü Şehir Plânı Üzerinde Yeri (ÖNDER, *Mevlâna Şehri Konya*)

(20) Yusuf KÜÇÜKDAĞ, Caner ARABACI, *Selçuklular ve Konya*, Konya 1999, s. 230.

(21) KÜÇÜKDAĞ, *aynı makale*, s. 18.

(22) ÖZGÜVEN, *aynı eser*, s. 305.

(23) ATÇEKEN, *aynı eser*, s. 316.

(24) Azize AKTAŞ YASA, "Konya'nın Anadolu Selçukluları Dönemi Fiziki Yapısı", *VII. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri*, Konya 1998, s. 234.

(25) KÜÇÜKDAĞ, *aynı makale*, s. 19-20.

(26) Murat GÜZEL, "Otopark Temelinde Tarihi Hapishane", *Memleket Gazetesi*, 10 Ağustos

Resim 3: Konya Ahmedek'inin 2007'de Bulunan Kalıntısı.

Hamilton 1837 yılında Konya'ya iki kez gelmiştir. Eski Türk hapishanesi ya da zindanı, yani Zindan Kale olarak adlandırılan Ahmedek'i incelemiştir. Yapı Batı duvarının formları, yıkık kuleleri ve mazgalı siperleriyle gotik bir kaleyi andırmaktadır. Kalenin etrafı tahta bir köprüyle kesilen derin bir hendekle çevrilmiştir. Hamilton ve yakınındakiler, kale girişine geçmelerini sağlayan platforma bu tahta köprü ile ulaşmışlardır. Ama bu köprü düşmanın geçmesine izin vermez. Yalnız 18 inç kalınlığındaki göğüs siperinin dışında, karşıdaki köprüde 8 ya da 10 mazgal vardır. Girişi ağır demir kapılar sağlar. İçteki avluya karanlık dolambaçlı bir koridordan geçerek girilmektedir. Harabe tam anlamıyla acınacak durumdadır. Bir ya da iki aile tarafından iskân edilmiştir. Zindanı koruyan aileler Hamilton'a zindanı açmışlardır. İçerideki görüntüyü Hamilton ürkütücü bulmuştur²⁷.

SONUÇ

Tarihe dönüp bakılırsa Ahmedek adının Selçuklu eserleriyle vakfiyelerde, Osmanlı dönemi il yazıcı defterlerinde, tarih güncelerinde ve arşiv belgelerinde yer aldığı görülmektedir. Yakın bir zamana kadar Ahmedek Kalesinin iç kaleyle aynı şey oy-

duğu düşünülmüş ve böyle yazılmıştır. Ancak Ahmedek iskan alanını çeviren bir iç kale değildir. İç kale, Türk döneminde yeni surun inşa edilmesinden sonra kentin ortasında kalan ve iskan sahasının bir kısmını içine alan eski kaledir. Ahmedek ise kalenin dış suruna içten eklenmiş olan askeri garnizon bölümüdür. Ahmedek ile iç kale arasındaki en önemli fark, Ahmedek'in küçük, İç Kale'nin ise oldukça geniş bir alanı kaplamasıdır.

Ateşli silahların ve büyük topların savaşlarda kullanılmasının ardından surlar eski önemini yitirerek ortadan kaybolmaya mahkum olmuşlardır. Ahmedeklerde yüksek ve sağlam yapılarına rağmen bu yok oluştan kurtulamamışlardır.

KAYNAKÇA

- AKTAŞ YASA, Azize, "Konya'nın Anadolu Selçukluları Dönemi Fiziki Yapısı", *VII. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri*, Konya 1998, s. 231-243.
- ATÇEKEN, Zeki, Konya'daki Selçuklu Yapılarının Osmanlı Devrinde Bakımı ve Kullanılması, Ankara 1998.
- AYVERDİ, E. Hakkı, - YÜKSEL, İ. Aydın, İlk 250 Senenin Osmanlı Mimarisi, İstanbul 1976.
- "Kale", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 24, İstanbul 2001, s. 234.
- KONYALI, İbrahim Hakkı, "Âbideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi, Ankara 1997.
- KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, "Konya Kalesi'nin Ahmedek Bölümüne Dair", *Konya Şehrinin Fiziki ve Sosyo Ekonomik Yapısı, Makaleler-I*, Konya 2004, s. 14-22.
- KÜÇÜKDAĞ, Yusuf, ARABACI, Caner, *Selçuklular ve Konya*, Konya 1999.
- GÜZEL, Murat, "Elimize Sağlık Sildik Süpürdük", *Memleket Gazetesi*, 14 Ekim 2008.
- GÜZEL, Murat, "Otopark Temelinde Tarihi Hapishane", *Memleket Gazetesi*, 10 Ağustos 2008.
- ÖNDER, Mehmet, *Mevlana Şebri Konya*, Ankara 1971.
- ÖZGÜVEN, Burcu, "Osmanlıda İç Kale Geleneği: Yedikule ve Konya Ahmedek'i, *VII. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri*, Konya 1998, s. 301-311.
- SARRE, Friedrich, "Konya Köşkü", Çeviren: Şahabeddin UZLUK, Ankara 1967.
- TANYELİ, Uğur, *Anadolu-Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci* (11.-15. yy.), İstanbul 1987.
- www.alanyaburada.com.
- www.kenthaber.com.

2008.

(27) Murat GÜZEL, "Elimize Sağlık Sildik Süpürdük", *Memleket Gazetesi*, 14 Ekim 2008.